

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Strategisk Miljø Vurdering

**Forslag til Natura 2000 -plan
2016-2021**

Horsens Fjord, havet øst for og Endelave
Natura 2000-område nr. 56
Habitatområde H52
Fuglebeskyttelsesområde F36

Kolofon

År:
2014

Titel:

Strategisk MiljøVurdering
Forslag til Natura 2000-plan 2015-2021
Horsens Fjord, havet øst for og Endelave
Natura 2000-område nr. 56
Habitatområde H52
Fuglebeskyttelsesområde F36

ISBN nr.

978-87-7175-055-3

Dato:

18. december 2014

Forsidefoto:

Strandeng langs Horsens Fjord med den fredede
ø Vorsø, der er udlagt som naturreservat, i
baggrunden. Fotograf: Henriette Bjerregaard

Emneord:

Habitatdirektivet, fuglebeskyttelsesdirektivet,
Miljømålsloven, Strategisk MiljøVurdering.

Resume:

Strategisk MiljøVurdering for Forslag til Natura
2000-plan for Horsens Fjord, havet øst for og
Endelave (nr.
56). Miljøvurderingen sammenfatter Natura
2000-planforslagets påvirkning af miljøet.

Udgiver:

Miljøministeriet, Naturstyrelsen

Ansvarlig institution:

Naturstyrelsen,
Haraldsgade 53,
2100 København Ø
www.naturstyrelsen.dk

Må citeres med kildeangivelse

Copyright:

Naturstyrelsen, Miljøministeriet

Sprog:

Dansk

Indhold

1. Miljørapport for Forslag til Natura 2000-plan 2016-2021	4
1.1 Planens indhold, hovedformål og andre relevante planer	4
1.2 Nuværende naturtilstand i Natura 2000-området og Nul - alternativ	7
1.3 Miljøforhold i områder der kan blive væsentligt berørt.....	10
1.4 Eksisterende miljøproblemer	12
1.5 Internationale miljøbeskyttelsesmål.....	13
1.6 Planens indvirkning på miljøet	13
1.7 Foranstaltninger der modsvarer negativ indvirkning på miljøet	15
1.8 Miljøvurderingens gennemførelse og grundlag for prioriteringer og valg.....	15
1.9 Overvågning	17
1.10 Ikke teknisk resume	17

1. Miljørapport for Forslag til Natura 2000-plan 2016-2021

Horsens Fjord, havet øst for og Endelave. Natura 2000-område nr. 56

Den enkelte Natura 2000-plan skal ifølge lovbekendtgørelse nr. 939 af 3. juli 2013 om miljøvurderinger af planer og programmer have sin egen miljørapport. Rapporten skal indeholde oplysninger, der følger af lovens bilag 1.

Natura 2000-planen er en overordnet statslig plan, som skal gennemføres gennem lokale indsatser fastsat i kommunale handleplaner. Der kan således ikke i forbindelse med den statslige plan foretages en konkret vurdering af indsatsernes miljøpåvirkning, da de statslige Natura 2000-planer ikke fastlægger, hvor den konkrete indsats skal gennemføres.

Det vurderes, at planen ikke har en grænseoverskridende effekt, idet Natura 2000-området ikke er placeret nær den danske grænse.

1.1 Planens indhold, hovedformål og andre relevante planer

Indhold

Natura 2000-planen består af målsætninger for det enkelte område og områdets udpegningsgrundlag, samt et indsatsprogram, der angiver retningslinjer for planens gennemførelse. Målsætningerne består af en overordnet målsætning for hele Natura 2000-området samt konkrete målsætninger og afvejning af modstridende naturinteresser. Retningslinjerne om naturområdernes forvaltning i indsatsprogrammet, har både konkret og generel karakter. Endelig indeholder Natura 2000-planen et oversigtsskema, der viser naturtyper og arter på områdets udpegningsgrundlag.

Hovedformål

For området foreslås følgende overordnede målsætning:

Fjordområdet hav- og kystnatur udgør et stort, sammenhængende naturområde med naturlig dynamisk udvikling af kystnaturen og med udbredte yngle- og rasteområder for hav- og kystfugle samt sæler.

De marine naturtyper sandbanker, vadeblader, laguner, bugter og rev er i en gunstig naturtilstand. Kystnaturtyperne strandvold med flerårige planter, énarig strandengsvegetation, strandeng, grå/grøn klit og klithede samt surt overdrev og rigkær er i en gunstig (god-høj) naturtilstand. Der er særlig fokus på de truede naturtyper tør hede, kalkoverdrev, surt overdrev, tidvis våd eng og rigkær.

Inden for området prioriteres særligt fuglearterne dværgterne, splitterne og edderfugl og deres levesteder, da de er opført som truede arter med ugunstig bevaringsstatus med aftagende bestande. Desuden prioriteres skarv, som er opført som en national ansvarsart.

Områdets økologiske integritet sikres i form af en for naturtyperne hensigtsmæssig drift/pleje og hydrologi, en lav næringsstofbelastning og gode sprednings- og etableringsmuligheder.

Baggrund for den overordnede målsætning:

Tør hede, kalkoverdrev, surt overdrev, tidvis våd eng og rigkær betragtes som truede naturtyper, da de på nationalt og kontinentalt biogeografisk niveau har haft en stor tilbagegang og er i ugunstig bevaringsstatus.

Indsatsen i 2. planperiode skal sikre, at den igangsatte indsats fra 1. planperiode fastholdes, at der tages hånd om særligt truede naturtyper og arter, samt at der påbegyndes en strategisk indsats for langsigtet at sikre de lysåbne naturarealer.

Forholdet til anden lovgivning

Natura 2000-planen er bindende for myndighederne, det vil sige, at alle myndigheder skal lægge Natura 2000-planen til grund i arealdrift på egne arealer, naturforvaltning eller ved udøvelse af deres beføjelser i henhold til lovgivningen i øvrigt. Offentlige lodsejere er således bundet af planens langsigtede målsætninger og kan vælge at gennemføre disse direkte i egne drifts- og plejeplaner. På lovområder som f.eks. fiskeriloven og vildtforvaltningsloven, hvor staten er myndighed, følges op med nationale strategier.

Natura 2000-planen tilsidesætter ikke øvrig lovgivning, og den indsats, som iværksættes for at sikre planens gennemførelse, skal have de fornødne tilladelser, dispensationer m.v., på grundlag af konsekvensvurderinger, hvor dette er nødvendigt i henhold til lovgivningen herom. I det omfang, indsatsen entydigt kan defineres som nødvendig for lokalitetens forvaltning, er en konsekvensvurdering efter habitatdirektivet ikke påkrævet, men der kan kræves tilladelse eller godkendelse efter anden lovgivning.

Der er ikke gennemført vurdering i henhold til habitatdirektivets artikel 6.3 af de enkelte planer, idet planer, som direkte er forbundet med eller nødvendige for Natura 2000-områdets forvaltning, ikke er omfattet af kravet om screening og evt. konsekvensvurdering.

Andre relevante planer

Natura 2000-planer for 2010-2015 blev vedtaget i december 2011, og de opfølgende kommunale handleplaner - blev endeligt vedtaget med udgangen af 2012/ begyndelsen af 2013.

De første Natura 2000-planer fastlagde rammerne for en række grundlæggende indsatser, som f.eks. rydninger, forbedrede hydrologiske forhold og iværksættelse af plejetiltag.

I 2. generation Natura 2000-planer er det forudsat, at de aktiviteter, der er beskrevet i de nuværende kommunale og statslige handleplaner fastholdes og fortsættes i planerne, som er gældende fra 2016-2021.

Natura 2000-planer, som omfatter fredskovpligtige arealer, og dermed er omfattet af skovloven, skal revideres med 12 års mellemrum, jf. skovlovens § 16, stk. 2. Det betyder således, at Natura 2000 skovplanerne er gældende fra 2010 til udgangen af 2021.

Den første generation Natura 2000-planer blev udstedt i december 2011. For de marine områder er indsatserne primært gennemført gennem en generel regulering af de aktiviteter, der udgør en skade på udpegningsgrundlaget, herunder forbud mod fiskeri med bestemte redskaber og begrænsning af muligheden for jagt og adgang til områderne gennem justering eller oprettelse af natur- og

vildtreservater. I Natura 2000-planer for perioden 2016-2021 forudsættes det, at indsætserne fra planperioden 2009-2015 fastholdes og fortsættes. I forhold til indsættelsen i relation til næringsstofbelastning og miljøfremmede stoffer, henvises til afsnittet om vandplanlægningen herunder.

Regeringen har i oktober 2014 offentliggjort Naturplan Danmark, der er en samlet plan for, hvordan den danske natur sikres på sigt. Målet med Naturplan Danmark er at sikre, at Danmark i 2050 har en mere mangfoldig natur, hvor den beskyttede natur, de store skove, nationalparkerne og de vigtige levesteder for truede arter er bundet tættere sammen. Dette skal bl.a. ske ved etablering af større naturområder og nye skove. Planen omfatter også en indsats relateret til de marine arter og naturtyper. Planen omfatter etableringen af et nyt Grønt Danmarkskort, der skal vise, hvor naturen findes i dag, og hvor den kan bindes bedre sammen. Natura 2000-områderne bliver rygraden i det Grønne Danmarkskort.

De statslige vandplaner er bindende for statslige myndigheder, regionsråd og kommunalbestyrelser. Natura 2000-planerne er koordineret med vandplanerne, der fastlægger indsættelsen for kvaliteten af vandområderne. Natura 2000-planernes mål om forbedret vandkvalitet realiseres gennem indsættelsen i vandplanlægningen. Natura 2000-planerne rummer derfor ikke indsættelseskrav vedrørende vandkvaliteten. Natura 2000-planens krav om en omfattende naturplejeindsats og forbedring af hydrologien vil dog også bidrage til at tilbageholde kvælstof og dermed have en effekt i forhold til vandplanens miljømål.

I henhold til vandområdeplanen vil en gennemførelse af planen for vandområdedistrikt Jylland og Fyn under vandrammedirektivet indebære indsættelser til reduktion af kvælstofudledningen til vandmiljøet. Denne indsats understøtter Natura 2000-planens målsætninger. Det forudsættes derfor i Natura 2000-planerne, at den nødvendige indsats for forbedring af vandmiljøet i Natura 2000-områderne gennemføres i vandplanlægningen.

Det forudsættes, at den konkrete indsats, der påtænkes gennemført på grundlag af vandplanerne, og som kan påvirke Natura 2000-områder væsentligt, vurderes for eventuelle konsekvenser for udpegningsgrundlaget. Indsættelsen kan i givet fald gennemføres, hvis det på grundlag af den bedste faglige viden dokumenteres, at aktiviteten ikke vil skade bevaringsmålsætningen for Natura 2000-området.

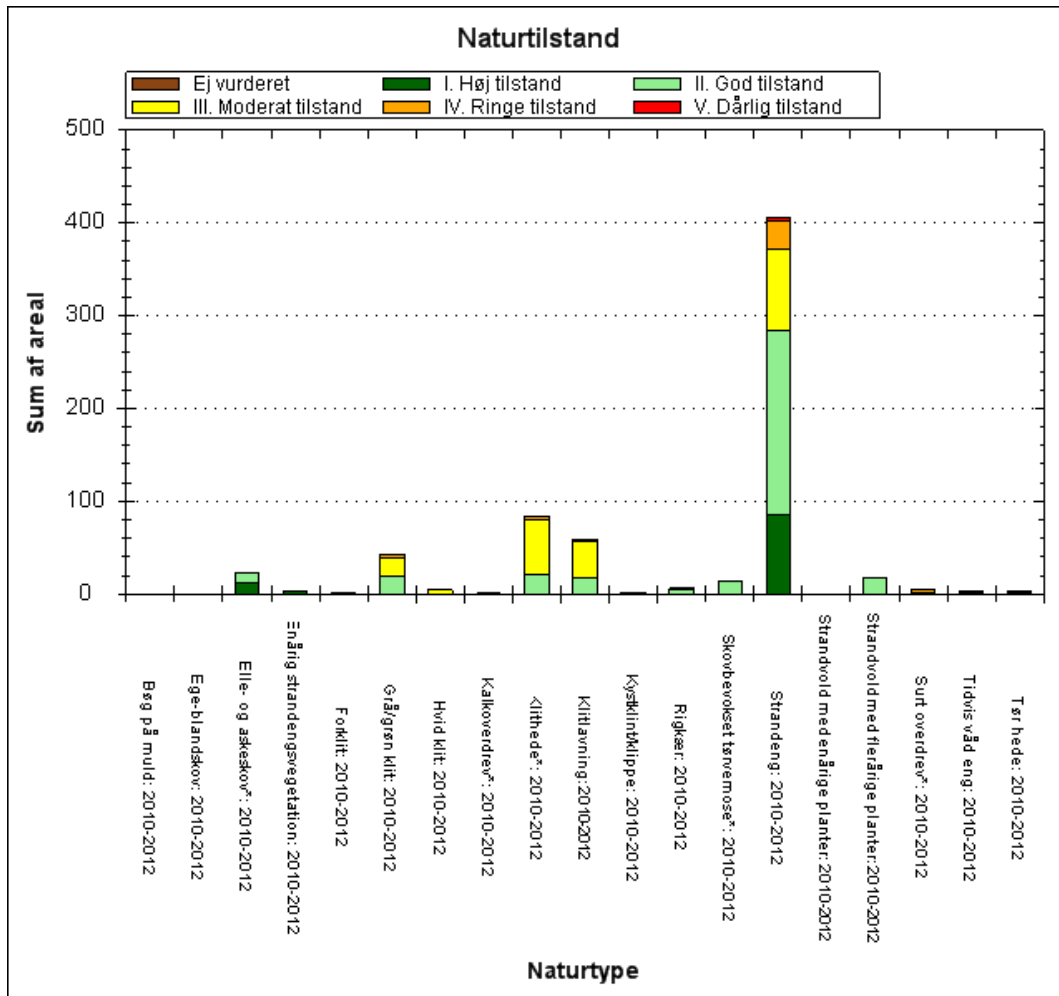
Natura 2000-områderne, der er udpeget i medfør af miljømålsloven, skal fremgå af landsplandirektiver og kommuneplaner. Disse skal indeholde retningslinjer i overensstemmelse med bekendtgørelsen om udpegnings- og administration af internationale beskyttelsesområder nr. 408 af 1. maj 2007 (habitatbekendtgørelsen). Af habitatbekendtgørelsens § 6 fremgår, at der i redegørelsen til planforslag i medfør af planloven, der ikke er direkte forbundet med eller nødvendige for et Natura 2000-områdes forvaltning, skal indgå en vurdering af forslaget virkninger på området under hensyn til områdets bevaringsmålsætninger. Hvis vurderingen viser, at det ikke kan udelukkes, at planen kan skade Natura 2000-området, kan planen ikke vedtages.

Regeringen har i december 2012 udgivet en handlingsplan for klimasikring af Danmark. Planen indeholder en lang række regeringsinitiativer, der skal medvirke til at skabe bedre rammer for klimatilpasningen lokalt. Som led i denne plan skal kommunerne udarbejde en handlingsplan for klimatilpasning. Horsens, Odder og Hedensted Kommuner har udarbejdet en klimatilpasningsplan for kommunen. En vurdering af samspillet mellem den kommunale klimatilpasningsplan og Natura 2000-planen forudsætter kendskab til, hvor de forudsatte indsættelser i Natura 2000-planen konkret vil blive gennemført sammenholdt med de indsættelser, der skal gennemføres som led i klimatilpasningsplanen. Dette vil blive fastlagt i forbindelse med udarbejdelsen af de kommunale Natura 2000-handleplaner og statslige drift- og plejeplaner. Såfremt konkrete projekter som led i den kommunale klimatilpasningsplan kan påvirke udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området

væsentligt, skal der gennemføres en konsekvensvurdering af projektet, inden det kan gennemføres. Dette gælder dog ikke, hvis projektet gennemføres som led i Natura 2000-planen og dermed har som delformål at sikre, at naturtyper og arter opnår gunstig bevaringsstatus

1.2 Nuværende naturtilstand i Natura 2000-området og Nul - alternativ

I basisanalysen, der danner grundlag for Natura 2000-planen, er der foretaget en nærmere gennemgang af den nuværende naturtilstand i området.

De kortlagte naturtyperes areal (i ha) fordelt på tilstandsklasser ved kortlægningen i 2010-12.

Det meget store *strandengsareal* (1310 og 1330) omkring Horsens Fjord og på Endelave er i god-høj tilstand på godt 2/3 af arealet, her er vegetationshøjden lav og indholdet af karakteristiske arter højt som resultat af græsning, og der er uhindret dynamisk påvirkning med saltvand fra havet. På knap 1/3 af arealet er naturtilstanden moderat, ringe eller dårlig, dette skyldes flere forskellige faktorer som dræning, inddæmning, tilgroning (på grund af manglende afgræsning), invasive arter og landbrugspåvirkning.

De forholdsvis små arealer (men lange strækninger) med *strandvolde* (1210, 1220) er overvejende i god tilstand, men godt en tredjedel er dog i moderat tilstand, hvilket primært skyldes forekomst af den invasive art rynket rose og mangel på de for naturtypen karakteristiske arter. På grund af et lavt artsindeks er det begrænsede areal med klitnaturtypen *hvid klit* (2120) i moderat naturtilstand, mens arealet med *forklit* (2110) er i gunstig naturtilstand. Ca. halvdelen af arealet med *grå/grøn klit* (2130) er i god tilstand på grund af et relativt højt strukturindeks, mens den anden halvdel er i ringe og moderat tilstand på grund af både et lavt arts- og strukturindeks som følge af tilgroningen

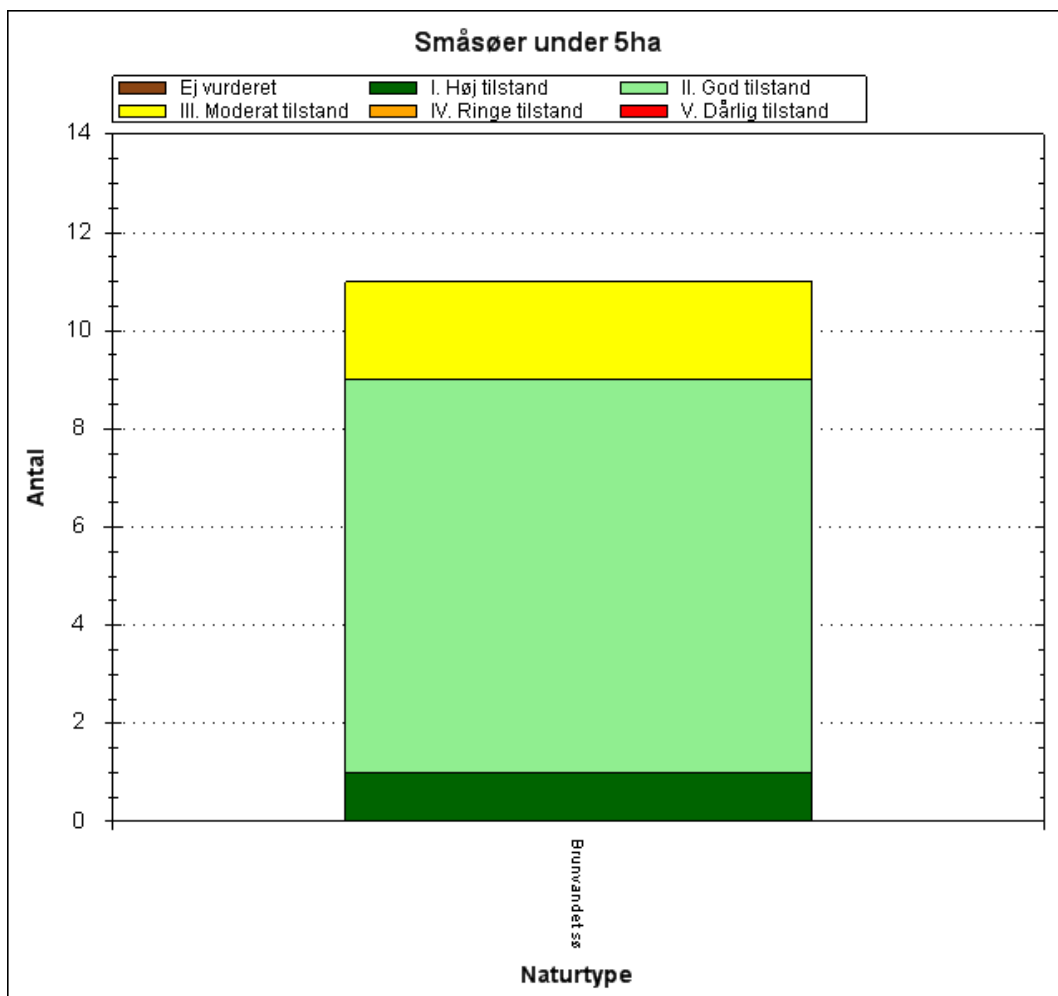
med invasive nåletræsarter. *Klitlavning (2190)* er i god tilstand for ca. en tredjedels vedkommende. Resten er i ringe og moderat naturtilstand, hvilket både skyldes arts- og strukturtilstanden, idet flere forekomster på Endelave er helt tilgroet med høj tagrørsump.

Arealerne med overdrevsnatur er små. Det meget lille areal med *kalkoverdrev (6210)* er i god tilstand især som følge af et højt strukturindeks. Halvdelen af arealet med *surt overdrev (6230)* er i god tilstand, hvilket dækker over en høj struktur- og en god artstilstand, mens den anden halvdel er i ringe tilstand primært på grund af en ringe strukturtilstand som følge af, at ekstensiv drift med græsning er opgivet.

Over halvdelen af det lille areal med *tidvis våd eng (6410)* har en god naturtilstand, mens resten er moderat. Her er strukturtilstanden god – moderat bedre end artstilstanden, som er moderat–ringe.

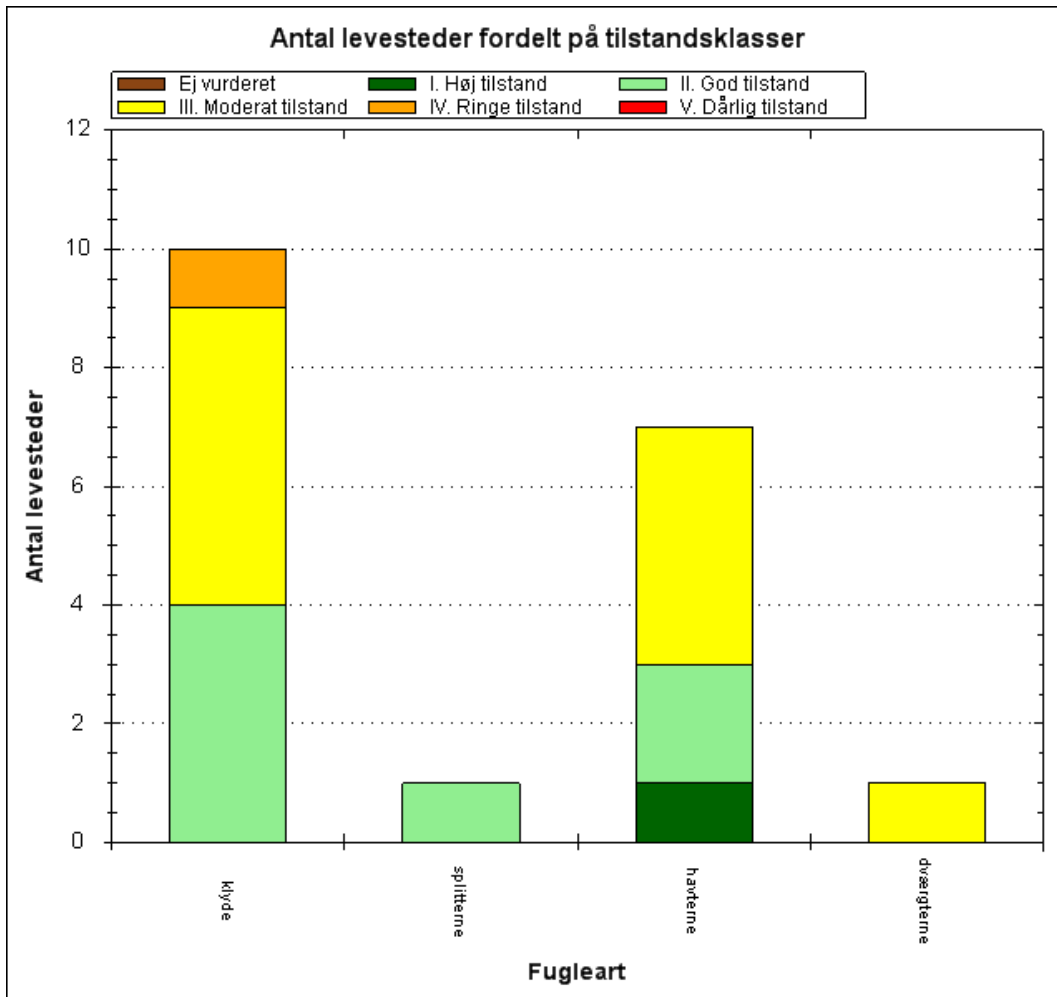
Arealet med *rigkær (7230)* er overvejende i god naturtilstand, både på grund af struktur- og artsindhold, idet størsteparten, nemlig Amstrup Enge på nordsiden af Horsens Fjord, afgræsses af kreaturer. En mindre del har dog moderat–ringe strukturtilstand på grund af manglende drift, hvilket resulterer i en moderat naturtilstand.

Hele arealet med *elle- og askeskov (91E0)* på ikke-fredskovspligtigt areal er i god-høj skovtilstand.

Antal og tilstand af de kortlagte små søer i området.

Inden for området er der registreret 11 brunvandede søer (3160). De dækker i alt 0,8 ha. Én af de brunvandede søer har høj naturtilstand, mens 8 har god naturtilstand og 2 har moderat naturtilstand. De brunvandede søers strukturtilstand er generelt bedre end deres artstilstand.

Antal og tilstand af de kortlagte levesteder for ynglefugle.

Af levestederne for klyde er 4 i god tilstand, mens 6 er i moderat-ringe naturtilstand. Splitternes ynglelokalitet er i god naturtilstand. Tre levesteder for havterne er i god-høj tilstand, mens 4 er i moderat naturtilstand. Dette gælder også det enlige mulige levested for dværgterne. For levesteder i ringe eller moderat tilstand er årsagen primært faktorer som tilgængelighed for ræv, tilgroning med høje urter eller forstyrrelse. De enkelte levesteders tilstand kan ses præsenteret på kort via Naturstyrelsens [MiljøGis](#).

En række naturtyper og levesteder for arter, som området er udpeget for at beskytte, kræver vedvarende drift for at sikre eller genoprette gunstig bevaringsstatus. Det gælder fx en række lysåbne naturtyper. Samtidig kræver andre i moderat til dårlig tilstand tiltag, der kan imødegå forringelse.

Hvis ikke planen for 2. planperiode iværksættes, er der risiko for, at den gode naturtilstand ikke fastholdes på den relativt store andel af naturarealerne, der nu er i hensigtsmæssig drift, samt at naturtilstanden ikke vil blive forbedret på primært strandeng, grå/grøn klit, klithede, hede, overdrev, tidvis våd eng og rigkær med en indsats mod vedplantetilgroning og invasive arter samt en fremadrettet sikring af hensigtsmæssig drift. Manglende iværksættelse af planen vil desuden medvirke til at fastholde en række levesteder for ynglefugle i ringe eller moderat tilstand, hvor tilstanden er vurderet som ringe eller moderat på grund af tilgroning.

1.3 Miljøforhold i områder der kan blive væsentligt berørt

I dette afsnit beskrives de øvrige miljøforhold i og udenfor Natura 2000-området, der kan blive væsentlig berørt af Natura 2000-planen.

Flora, fauna og biologisk mangfoldighed

Natura 2000-planen bidrager, udover sikring af naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget for området, generelt til at sikre de øvrige naturtyper og arter, der findes inden for området, idet Natura 2000-planerne generelt medvirker til at etablere gunstige forhold for naturen. Hermed bidrager Natura 2000-planerne også til at opnå biodiversitetskonventionens mål om at sikre, at den biologiske mangfoldighed bevares, ligesom planen bidrager til at sikre levesteder for arter, der er beskyttet i medfør af generelle fredningsbestemmelser.

Inddæmning og kunstig afvanding med grøfter, dræn eller pumper forandrer naturen og kan føre til ændringer i vegetationen, således at den naturlige, naturtype-karakteristiske vådbundsvegetation erstattes af en vegetation, der i højere grad præges af mere almindelige, konkurrence-stærke arter. Genetablering af en naturlig hydrologi vil modvirke denne udvikling, ligesom den naturlige hydrologi også medvirker til at naturtyper og arter, der ikke er på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området får forbedrede hydrologiske forhold.

Med planens indsats for habitatnaturen sikres samtidig den § 3-beskyttede natur i området. Dette vurderes også at gælde for en stor del af den meget lille del af områdets § 3-beskyttede enge og overdrev, der ikke er omfattet af Natura 2000-planen. I og omkring Natura 2000-området findes bestande af fredede arter som springfrø, strandtudse og andre padder, samt sjældne planter som syl-firling og sjældne svampe. Genetablering af naturlig hydrologi samt sikring af pleje eller skovnaturtypebevarende drift medfører, at forholdene for ovenstående arter og naturarealer forbedres idet deres naturgrundlag forbedres sammen med indsatsen for habitatnaturen.

Befolkningen og arealanvendelsen

Natura 2000-område N52 Horsens Fjord, havet øst for og Endelave er beliggende i Horsens, Odder og Hedensted Kommuner, der har et indbyggertal på henholdsvis 86.377, 21.838 og 86.377, Natura 2000-planen har fokus på sikring af den eksisterende udpegede natur i området. Sikringen af den eksisterende natur vil ikke have betydning for arealanvendelsen, idet der dog kan forekomme arealer, som i forbindelse med gennemførelsen af planen vil blive omfattet af en plejeindsats. Ved såvel pleje af eksisterende natur som udlægning af landbrugsarealer til natur vil dette ske efter aftaler mellem lodsejeren og kommunerne og mod økonomisk kompensation via EU's landdistriktsprogram.

Store andele af området er omfattet af reservatbestemmelser, der regulerer offentlighedens adgang til området. Natura 2000-planen kan indebære yderligere begrænsning af offentlighedens adgang til Svanegrunden og Hjarnø, idet det skal vurderes om reservatbestemmelserne skal revideres for vildtreservatet Møllegrunden og Svanegrunden, samt om der er behov for oprettelse af et nyt reservat på Hjarnø. Herudover indebærer Natura 2000-planen ikke yderligere begrænsning af offentlighedens adgang.

Menneskets sundhed

Mange, især bynære, Natura 2000-områder udnyttes til rekreative aktiviteter, f.eks. vandring og cykling, som bidrager til menneskets sundhed. Natura 2000-planen har til formål at sikre, at de beskyttede naturtyper og arter opnår gunstig naturtilstand på sigt. Det vurderes, at Natura 2000-planen kun undtagelsesvist og på mindre arealer vil hindre den rekreative udnyttelse af områderne, der foregår i dag. Det vurderes således, at gennemførelsen af planen ikke vil være i modstrid med hensynene til menneskers sundhed, idet den rekreative udnyttelse kan fortsætte, ligesom sikringen af en beskyttede natur i øvrigt ikke vurderes at have en sundhedsmæssig effekt.

Natura 2000-området rummer mange populære destinationer for udflugter til fods, på cykel eller i havkajak, bl.a. øerne Endelave, Hjarnø og Alrø, og har dermed stor betydning for folkesundheden som rekreative områder. Ved Brigsted Strand findes en shelterplads til primitiv overnatning. I den nordlige del af området skaber kyststien ved Hov forbindelse til Natura 2000-området fra nord. Gennemførelsen af Natura 2000-planen for området forventes at indgå i den fremtidige formidling. Kendskab til naturen og dens værdier vil medvirke til at skabe incitament til en større rekreativ udnyttelse af områderne.

Jordbund, luft og klimatiske faktorer

Mulig etablering af sammenhængende natur ved udlægning af omdriftsarealer eller græsmarker til ny natur vil bidrage til at gøre arealerne mere robuste overfor ekstreme vejrforhold og klimaændringer, ligesom randpåvirkningerne af naturen vil blive mindsket. Samtidig kan Natura 2000-planen medføre udpining af jordbunden på arealer, der er næringsberigede som følge af nuværende eller tidligere gødskning. Udpining vil øge sandsynligheden for indvandring af en artsrig flora og fauna, da en meget stor del af især de sjældnere arter er tilknyttet næringsfattige forhold. Mulig etablering af ny natur på lavbundsarealer kan medvirke til at mindske udledningen af CO₂. Med en mulig udvidelse af strandengsarealet modvirkes de lokale negative effekter på strandengsnaturen af en mulig fremtidig havstigning som følge af klimaændringer.

Landskab

Horsens Fjord er et karakteristisk østjysk fjordlandskab med fligede morænekyster og lavt vand. I fjorden ligger øerne Vorsø, Alrø og Hjarnø, som alle er lave og flade med strandenge og laguner langs kysterne. Mens Alrø og Hjarnø er domineret af intensivt landbrug, ophørte landbrugsmæssig udnyttelse af Vorsø for over 50 år siden, og øen henligger som urskov.

Horsens Fjord er lavvandet, og bunden består af aflejret materiale. Tidevandsskiftet og vinden blotlægger vadeflader, der er nogle af de største i Østdanmark. Både i og uden for fjorden foregår der en evig vandring af materialer. Nogle steder udlignes kysten, og ved øerne dannes forland med strandvolde og laguner. Mellem Endelave og Tunø opbygges lave sandgrunde, der blottes ved ebbe. Uden for fjorden opbygges rev og holme. Store, veludviklede stenrev findes ved Søby Rev og ved Endelave.

På fastlandet findes der på alle områdets øer og på nordsiden af Horsens Fjord store veludviklede strandenge med enkelte kystlaguner. Flere steder er der på de mere tørre dele af strandengene forekomst af gul engmyre, hvis tuer indikerer lang tids uforstyrret græsningsdrift. Dette gælder specielt for Endelave, som har store arealer med veludviklede strandenge flere steder på øen, samt store områder med klithede på Øvre. De centrale dele af Endelave udnyttes landbrugsmæssigt.

Der findes i alt fire fredninger i Natura 2000-området: Et fredet område på Øvre på Endelave, en lille del af en større fredning på nordsiden af Horsens Fjord, en fredning ved Horskær og en del af en mindre fredning ved Hou. Derudover er der også tre natur- og vildtreservater: Vorsø Naturreservat, Lerdrup Vig Vildtreservat og Endelave Vildtreservat.

Vorsø har været fredet siden 1917 og ejes af staten. Omkring Vorsø ligger vader, der er tørlagt ved ebbe samt nogle små ubeboede fjordholme. Vorsø har rummet en af landets største skarvkolonier, og her genindvandrede skarven i 1944 efter 80 års udryddelse i Danmark. Øens natur er med fredningen overladt helt til fri naturlig dynamik uden drift eller naturpleje. Havørn er for nyligt begyndt at yngle på øen.

Lerdrup Bugt Vildtreservat består af lavvandede vader, strandenge og fjordholme (Alrø Polder). Endelave Vildtreservat består af lavvandede vader øst for færgelejet.

Områdets mange øer og holme med lav vegetation er ideelle ynglelokaliteter for en række arter af havfugle, som er på udpegningsgrundlaget. Bestanden af spættet sæl er i fremgang på Svanegrunden og Møllegrunden, hvor arten yngler.

1.4 Eksisterende miljøproblemer

Truslerne mod naturværdierne og områdets udpegningsgrundlag er beskrevet i basisanalysen, der danner grundlag for udkast til Natura 2000-planen for området. Planens mål er at sikre udpegningsgrundlaget mod disse trusler herunder prioritering i tilfælde af modstridende naturinteresser. Deposition af luftbårne kvælstofforbindelser herunder ammoniak er ofte den væsentligste påvirkning af mange naturligt næringsfattige naturtyper. Naturtyperne har forskellig sårbarhed over for kvælstofdeposition. Der er generelt sket et fald i den luftbårne kvælstofbelastning af naturarealerne inden for de seneste år. Faldet skyldes en nedgang i udledningen fra både danske og udenlandske kilder. Denne reduktion forventes at fortsætte som følge af national og udenlandsk regulering. På trods af reduktionen er tålegrænserne fortsat overskredet på en væsentlig andel af landets naturarealer, hvilket giver forringede muligheder for på sigt at opnå eller fastholde en gunstig naturtilstand. Der er ikke foretaget en konkret vurdering af tålegrænseoverskridelser til de enkelte Natura 2000-områder. Emissionen af ammoniak fra landbruget reguleres gennem husdyrgodkendelsesloven, som bidrager til at mindske ammoniakudledning fra punktkilder væsentligt.

Intensiv landbrugsdrift på arealer, der grænser lige op til naturarealer, kan indebære en negativ påvirkning af naturindholdet i randområdet som følge af afdrift/udskylning af overskud af gødning eller sprøjtemidler. Forøget næringsindhold kan medføre, at naturtypens karakteristiske arter udkonkurreres af højt voksende arter, der favoriseres af det forøgede næringsindhold.

Invasive plantearter er ikke-hjemmehørende arter, der fortrænger naturlig vegetation. Forekomst af invasive arter er en trussel, fordi arterne breder sig ekspansivt og udkonkurrerer de arter, der er karakteristiske for naturtyperne. Invasive arter er særlig et problem i kyst- og klitnaturtyperne samt på hederne.

Inddæmning og kunstig afvanding med grøfter, dræn eller pumper forandrer naturen og kan føre til ændringer i vegetationen, således at den naturlige, naturtype-karakteristiske vådbundsvegetation erstattes af en vegetation, der i højere grad præges af mere almindelige, konkurrence-stærke arter.

Natura 2000-planen har ingen betydning for deposition af luftbårne kvælstofforbindelser, idet reguleringen foretages i husdyrgodkendelseslovgivningen.

Planen indeholder en indsats mod invasive arter, idet invasive arter medvirker til at forringe naturtilstanden. Derudover indeholder planen en målsætning om etablering af og fastholdelse af pleje på de lysåbne naturtyper. Denne indsats vil ligeledes medvirke til at bekæmpe de invasive arter inden for Natura 2000-området.

Etablering af naturlig hydrologi samt fastholdelse af de indsatser, der er gennemført for at forbedre hydrologien fra 2010-2015 vil bidrage til at stabilisere naturtilstanden og mindske behovet for en vedvarende indsats i de beskyttede naturtyper, der stiller særlige krav til hydrologien.

Planen indeholder en særlig indsats til forbedring af levestederne for klyde og havterne. Derudover skal følgende fremhæves: Indsatsen for de lysåbne naturtyper vil i stor udstrækning medvirke til at sikre forholdene for områdets udpegede fuglearter samt en lang række andre fuglearter, der benytter området som yngle- og fourageringsareal.

1.5 Internationale miljøbeskyttelsesmål

Danmark har tilsluttet sig en række internationale konventioner indeholdende miljøbeskyttelsesmål, hvis indhold i en lang række tilfælde er indarbejdet i lovgivningen. For EU-lovgivningen gælder generelt, at den er implementeret i dansk lovgivning. Danmark har bl.a. ratificeret Ramsarkonventionen og Biodiversitetskonventionen. Biodiversitetskonventionens formål er bl.a. at sikre, at den biologiske mangfoldighed bevares. Formålet med Ramsarkonventionen er at beskytte vådområder med en særlig betydning for fugle. Danmark har udpeget 27 Ramsarområder, der alle indgår i EU's fuglebeskyttelsesområder. Ramsarområderne er dermed en del af det danske Natura 2000-netværk.

Planen er en udmøntning af EU's Habitat- og Fuglebeskyttelsesdirektiv implementeret i dansk lov via Miljømålsloven, lovbekendtgørelse nr. 932 af 24. september 2009 med senere ændringer. Planen vil sikre, at areal og tilstand af kortlagte naturtyper og levesteder for omfattede arter ikke går tilbage eller forringes. Samtidig vil der ske en særlig indsats for truede naturtyper og arter, hvilket er afspejlet i statens retningslinjer for 2. planperiode.

1.6 Planens indvirkning på miljøet

Natura 2000-planens indsats vedrører hovedsageligt forbedring af allerede eksisterende og beskyttet natur, idet forbedrede vandforhold for naturarealer og eventuel udtagning af landbrugsjord har en positiv effekt på særligt biodiversitet, men også i forhold til vand- og klimamål.

I tabel 1 herunder er gennemgået planens sandsynlige indvirkning på en række faktorer ifølge lovens bilag 1, litra f, i de tilfælde hvor de vurderes at være af væsentlig betydning.

Planens indvirkning på	Påvirkes	Ingen påvirkning	Redegør for indvirkning
Flora, fauna og biologisk mangfoldighed	X		Natura 2000-planen medvirker generelt til at sikre, at flora, fauna og den biologiske mangfoldighed bevares og forbedres, idet planen medvirker til at skabe gunstige forhold for naturen. I Natura 2000-område nr. 52, Horsens Fjord, havet øst for og Endelave vil planen medvirke til at hindre tilgroning af en række levesteder for ynglefugle. Planen vil ligeledes medvirke til at sikre levesteder for de fredede arter springfrø og strandtudse samt andre sjældne arter.
Befolkningen	X		Sikring og forbedring af naturgrundlaget giver mulighed for større naturoplevelser.
Menneskers sundhed	X		Planen medvirker til at sikre de beskyttede naturtyper i området således, at naturen i området på sigt opnår en høj kvalitet. Naturområder af høj kvalitet er af

			betydning for den rekreative udnyttelse af området, og dermed menneskers sundhed. Der er offentlig adgang til store dele af området. I de gældende reservatbestemmelser for området er der dog indbygget restriktioner for mennesker færdsel i dele af området for at sikre fugle og dyr mod forstyrrelse. Natura 2000-planen medfører en vurdering af, om reservatbestemmelserne på Svanegrunden skal justeres, og om der skal indføres et nyt reservat på Hjarnø. Herudover indebærer planen ikke yderligere restriktioner for offentlighedens adgang.
Jordbund	X		Planen påvirker jordbunden, hvis planens indsats for sammenhængende natur omfatter udpining af dyrkede arealer, der udlægges til natur. Dette er til gavn for en artsrig flora og fauna.
Vand	X		Natura 2000-planen rummer ikke indsatskrav for vandkvaliteten, da disse krav fastlægges i vandplanerne. Natura 2000-planens indsatser vedrørende naturpleje og forbedring af hydrologi kan medvirke til at tilbageholde kvælstof og dermed medvirke til at opnå vandplanens mål.
Luft		X	Det vurderes ikke, at Natura 2000-planens indsatser for forbedring af de beskyttede naturtyper og arter vil have indflydelse på luftkvaliteten.
Klimatiske faktorer	X		Mulig etablering af sammenhængende natur på omdriftsarealer vil bidrage til at gøre arealerne mere robuste overfor ekstreme vejrforhold og klimaændringer. Omlægning af lavbundslande fra omdriftsarealer til naturarealer kan medvirke til at begrænse udledningen af CO ₂ . Såfremt strandensarealet udvides, modvirkes mulig lokal negativ effekt af kommende havstigninger.
Materielle goder		X	Det vurderes ikke, at planen påvirker materielle goder, idet planens indsats primært omfatter pleje af de naturtyper, der findes på Natura 2000-områdets udpegningsgrundlag
Landskab	X		Sikring og forbedring af naturgrundlaget, herunder naturplejetiltag, vil øge landskabsværdien. Et varieret landskab bestående af forskellige landskabstyper fastholdes og udbygges. Fragmentering af landskabet

			imødegås.
Kulturarv, herunder kirker	X		Natura 2000-planens indsatser kan modvirke tilgroning af fortidsminder, og dermed medvirke til at sikre kulturarven. Planen kan endvidere medføre en påvirkning af omgivelserne omkring Endelave Kirke, hvis der igangsættes pleje af kortlagte naturområder nord for kirken.
Arkitektonisk arv		X	Det vurderes ikke, at planen påvirker den arkitektoniske arv, idet planens indsats omfatter pleje af de naturtyper, der findes på Natura 2000-områdets udpegningsgrundlag
Arkæologisk arv		X	Det vurderes ikke, at planen påvirker den arkæologiske arv, idet planens indsats omfatter pleje af de naturtyper, der findes på Natura 2000-områdets udpegningsgrundlag

Tabel 1. Gennemgang af planens indvirkning på en række miljøforhold.

1.7 Foranstaltninger der modsvarer negativ indvirkning på miljøet

Planen har indvirkning på de faktorer, der er listet i tabel 1. Vedrørende modstridende naturinteresser følger prioriteringen Natura 2000-planens retningslinjer. For så vidt angår konfliktende naturinteresser henvises til afsnit 1.8.

1.8 Miljøvurderingens gennemførelse og grundlag for prioriteringer og valg

Miljøvurderingen er gennemført ud fra de oplysninger, der fremgår af basisanalysen og udkast til Natura 2000-planen. Desuden er anvendt viden fra det nationale overvågningsprogram, NOVANA

Natura 2000-planen er en overordnet statslig plan, som skal gennemføres gennem lokale indsatser fastsat i kommunale handleplaner og, hvor der er tale om statsejede arealer, statens drift og plejeplaner. Der kan således ikke i forbindelse med den statslige plan foretages en konkret vurdering af indsatsernes miljøpåvirkning, da de statslige Natura 2000-planer ikke fastlægger, hvor den konkrete indsats skal gennemføres.

Alternativet til at udarbejde Natura 2000-planer ville være, at der skulle udarbejdes en forvaltningsplan for de enkelte områder. Det følger direkte af habitatdirektivets artikel 6. stk. 1, som fastslår, at medlemsstaterne skal iværksætte de nødvendige bevaringsforanstaltninger, hvilket bl.a. kan indebære hensigtsmæssige forvaltningsplaner, som er specifikke for lokaliteterne eller integreret i andre udviklingsplaner samt de relevante retsakter, administrative bestemmelser eller aftaler.

Modsat forvaltningsplanerne giver Natura 2000-planerne mulighed for på nationalt og biogeografisk niveau at foretage en samlet prioritering af, hvilken indsats der skal gennemføres for på sigt at sikre, at naturtyperne og arterne opnår gunstig bevaringsstatus. Prioriteringen anvendes til udarbejdelsen af lokale forvaltningsplaner for områderne, de såkaldte handleplaner.

De seneste basisanalyser for Natura 2000-områderne, som er offentliggjort den 20. december 2013 viser, at der fortsat er forhold, som betyder, at naturen vanskeligt eller ikke kan sikres med den nuværende naturtilstand. På baggrund af basisanalyserne er der foretaget en national prioritering af, hvilke indsatser der skal gennemføres i planperioden 2016-2021 for at sikre, at habitat- og fuglebeskyttelsesdirektivets mål om gunstig bevaringsstatus opfyldes på sigt.

Den nationale prioritering i anden planperiode sigter på, at den planlagte og igangsatte indsats i første planperiode fastholdes, og at der tages hånd om de særligt truede naturtyper og arter, samt at der fortsættes en indsats for at sikre den nødvendige pleje af de lysåbne naturtyper. Det sker ved at sikre de lysåbne terrestriske naturtyper en hensigtsmæssig hydrologi, drift og pleje og sikre egnede levesteder for områdets arter.

Tilsvarende arbejdes der på at opnå størst mulig naturmæssig robusthed og sammenhæng i områdets natur ved at sikre større driftsenheder af lysåben natur. Disse indsatser er valgt, idet det vurderes, at indsatserne bedst modvirker de problemer, basisanalyserne har påvist i forhold til de enkelte Natura 2000-områder, ligesom indsatserne sikrer en fortsættelse af den strategi, der blev lagt i første planperiode. I forbindelse med udarbejdelsen af planerne har Naturstyrelsen på baggrund af basisanalyserne vurderet, i hvilke Natura 2000-områder det er muligt at foretage en konkret indsats for bestemte naturtyper.

Overvejelserne har ført til, at der i Natura 2000-område nr. 52, Horsens Fjord, havet øst for og Endelave gennemføres en særlig indsats for sikring af levesteder for klyde og havterne, at der iværksættes en bekæmpelse af invasive arter på naturtyperne strandvold med flerårige arter (1220), strandeng (1330), grå/grøn klit (2130), klithede (2140), klitlavning (2190), tør hede (4030) og surt overdrev (6230) samt at Naturstyrelsen vurderer og evt. justerer reservatbestemmelserne for Svanegrunden i Møllegrunden og Svanegrunden Vildtreservat samt gennemfører undersøgelser med henblik på en afklaring af, om der er behov for indførelse af et nyt reservat på Hjarnø. I forhold til de marine Natura 2000-områder er der en begrænset viden om tilstanden for en stor del af de marine naturtyper. Der er derfor ikke på nuværende tidspunkt udviklet tilstandsvurderingssystemer for de marine naturtyper, som det kendes fra de terrestriske. Planlægningen består således primært af forslag til generel regulering af nye aktiviteter, der kan have en direkte skadelig effekt på konkrete naturtyper. Planen har til hensigt at sikre udpegningsgrundlaget og fremmer herved den biologiske mangfoldighed generelt. En målsætning for en bestemt naturtype eller art vil dog kunne indebære en nedprioritering af andre naturtyper/arter. For området er der foretaget følgende valg:

En målsætning om gunstig bevaringsstatus for en bestemt naturtype kan indebære en nedprioritering af en anden naturtype eller art, og det er nødvendigt at foretage et valg.

Rigkær (7230) er en naturtype, som på nationalt biogeografisk niveau har haft så stor en tilbagegang, at den er opført som en truet naturtype. Hvor rigkær er tilgroet med ung elle- og askeskov (91E0) opstået inden for de sidste 20-30 år, kan der ske en prioritering af rigkær frem for elle- og askeskov, således at unge og ikke veludviklede partier af elle- og askeskoven kan ryddes til fordel for rigkær. Dette kan ske under forudsætning af, at det samlede areal af elle- og askeskov opretholdes på nationalt biogeografisk niveau.

1.9 Overvågning

Natura 2000-indsatsen bliver overvåget i forhold til udpegningsgrundlag og naturværdiers tilstand via det nationale overvågningsprogram, NOVANA, som Miljøministeriet er ansvarlig for. Desuden afrapporterer Danmark den nationale tilstand og indsats vedr. habitat- og fuglebeskyttelsesdirektivet til EU-kommissionen hvert 6 år.

Basisanalysen – udarbejdet i forbindelse med naturplanen - udgør det nuværende videns grundlag for områdets udpegningsgrundlag i forbindelse med naturplanlægningen. Analysen gennemgår systematisk udpegningsgrundlaget med en beskrivelse af status for hver enkelt art og naturtype. Det er hensigten, at denne analyse opdateres i forbindelse med fremtidige planperioder.

1.10 Ikke teknisk resume

I medfør af lovbekendtgørelse nr. 939 af 3. juli 2013 om miljøvurderinger af planer og programmer er der foretaget en miljøvurdering. Planen vil sikre eller forbedre bevaringsstatus for områdets udpegningsgrundlag og den biologiske mangfoldighed generelt samt et sammenhængende og varieret landskab.

Natura 2000-planen medvirker til at sikre, at arter og naturtyper, som er omfattet af udpegningsgrundlaget for området, på sigt opnår gunstig naturtilstand. Derudover har de planlagte indsatser en positiv effekt for den øvrige natur og arter, der findes i området, og planen medvirker således til at sikre den biologiske mangfoldighed generelt.

Planen indeholder en omfattende plejeindsats, som medvirker til at sikre den eksisterende, beskyttede natur. Plejeindsatsen medvirker ligeledes til at bekæmpe invasive arter. Der gennemføres desuden en indsats for at skabe mere sammenhængende natur. Dette sker gennem etablering af tilskudsordninger til sikring af pleje samt eventuel omlægning af lavbundarealer til naturarealer. Omlægning af lavbundsarealer vil desuden sikre, at CO₂ bindes i jorden, og indsatsen vil dermed have en positiv klimaeffekt. Herudover gennemføres en indsats for at sikre en skovnaturtypebevarende drift i områdets skovnaturtyper, dette vil samtidig medvirke til at sikre levesteder for skovlevende arter.

Natura 2000-planens gennemførelse vurderes at komplettere og understøtte den eksisterende fredninger, vildtreservater og andre igangværende plejeforanstaltninger.

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Haraldsgade 53
DK 2100 København Ø
Tlf.: (+45) 72 54 30 00

www.nst.dk